

International Journal of Original Educational Research

Research Article

ISSN: 3023-4778

Sınıf Öğretmenlerini Çok Kültürlü Eğitim Yeterliklerinin İncelenmesi

Ferhat AYDIN

ferhat420003@gmail.com

Orcid:0009-0001-7290-0919

Milli Eğitim Bakanlığı

Hüseyin DADAK

hdadak70@gmail.com

Orcid:0009-0005-8399-6193

Milli Eğitim Bakanlığı

Yakup Kadri IŞIKCI

yakupkadri@gmail.com

Orcid: 0009-0000-2285-0637

Milli Eğitim Bakanlığı

Mehmet ÖLMEZ

mehmetolmez87@gmail.com

Orcid:0009-0005-2522-6932

Milli Eğitim Bakanlığı

Atıf: Aydın, F., Dadak, H., Işıkçı, Y.K. ve Ölmez, M. (2024). Examining the Multicultural Education Competencies of Classroom Teachers, International Journal of Original Educational Research, 2(1). 193-210.

Özet

Bu çalışma, ilköğretim öğretmenlerinin çok kültürlü eğitim tutumlarıyla çok kültürlü kişilik özelliklerini araştırmayı amaçlamaktadır. Türkiye, çok sayıda çeşitli kültüre ev sahipliği yapan bir ülkedir. Bu çerçevede, farklılıkları bir arada tutacak, birbirlerine saygı duyan, anlayışlı bir nesil yetiştirmek önemlidir. Çünkü toplumsal yapı ve değişimin şekillenmesinde çocuklar kilit bir role sahiptir. Çocuğun "henüz olgunlaşmamış" olarak nitelenmesi ve yetişkinlik yolunda eğitilmesi gerekmektedir. Bu süreç, onun toplumsal uyumunu sağlar ve içinde bulunduğu topluma entegre olma sürecine katkı sağlar. Aile, başlangıçta temel bir etkiye sahip olsa da, okul ve akran çevresi de önemli bir rol oynar. Günümüzde farklı kültürlerin bir arada var olması ve sürekli etkileşim halinde olmaları, toplumların değerlerinde dönüşüme yol açmaktadır. Bu değişim sürecini etkili bir biçimde yönlendiren araç ise eğitim sistemidir. Eğitim, tüm zorluklara rağmen mülteci veya sığınmacı çocuklar için umut dolu bir gelecek hayali kurmalarına yardımcı olacaktır. Çok kültürlü eğitim konusunda birçok araştırma yapılmış olmasına rağmen, ortaöğretim öğretmenlerinin bu alandaki yeterlilik algılarını yansıtan çalışmalar oldukça sınırlıdır. Bu çalışma, öğretmenlerin çok kültürlü eğitime ilişkin yeterlilik algılarının odak noktasında olduğundan, elde edilecek sonuçların özellikle eğitim politikalarını belirleyenler ve öğretmenler açısından büyük önem taşıdığı düşünülmektedir.

Anahtar Kavramlar: Çok Kültürlü Eğitim, Tutum, Kültür, Kişilik Özellikleri

Examining the Multicultural Education Competencies of Classroom Teachers

Abstract

At the beginning of the article, the aim of this research is to examine the multicultural education attitudes and multicultural personality traits of primary school teachers. Turkey is a country that hosts many different cultures. In this context, the most important requirement is to raise children with the understanding that will keep differences together and ensure that they are respectful and understanding of each other. Because children are in a central position in the construction of social life and its change over time. The child must be defined as "not yet an adult" and must be educated to become an adult. This process provides socialization for the individual, it is a step towards becoming an individual compatible with the society he lives in, and every society transmits its social and cultural norms to its members through education. Although the family is the basis in the beginning, school and peers have a very important impact. Today, the unity of many cultures and their constant interaction with each other brings about a transformation in those cultures and the values of the society. The tool to effectively transform this change process is the education system. Despite all the difficulties, if a future dream is to be created for refugee/asylum seeker children, this will largely be thanks to education. Many studies have been conducted on multicultural education, but there are almost no studies reflecting the competence perceptions of secondary school teachers towards multicultural education. Since this study will examine the competence perceptions of teachers, who are at the center of the work, towards multicultural education, the results of the research are thought to be especially important for those who structure education and teachers.

Keyword: Multicultural Education, Attitude, Culture, Personality Traits

Giriş

Günümüzde, birçok ülkede demokrasi anlayışı ve özgürlükçü düşünceye verilen önem artmıştır, bu da insan psikolojisine daha fazla değer verilmesine yol açmıştır. Eğitim felsefelerinde yaşanan büyük değişimler, artık sadece sistemi değil, öğrenciyi merkeze alan bir yaklaşıma doğru evrilmiştir. Geleneksel sistem odaklı eğitim anlayışı yerini, bireyin benzersiz ihtiyaçlarına, yeteneklerine ve öğrenme stillerine odaklanan bir eğitim modeline bırakmaktadır. Bu değişim, öğrencilerin daha fazla özgünlük ve katılım sağlayabilecekleri bir ortam oluşturmayı hedefler. Birey odaklı eğitim anlayışı, her öğrencinin potansiyelini maksimize etmek ve onlara daha kişisel bir öğrenme deneyimi sunmak için çeşitli öğrenme yöntemlerini ve araçlarını kullanır. Öğrencilerin ilgi alanlarına, güçlü yönlerine ve zayıf noktalarına dikkat ederek, onların bireysel gelişimlerini desteklemeyi amaçlar. Bu yaklaşım, öğrencilerin daha motive, özgüvenli ve başarılı olmalarını sağlamanın yanı sıra, onların öğrenme sürecine aktif olarak katılımlarını teşvik eder. Böylece, eğitimdeki bu dönüşüm, bireyin gereksinimlerine daha duyarlı ve esnek bir yaklaşımı benimseyerek, öğrencilerin daha tatmin edici ve etkili bir öğrenme deneyimi yaşamalarını sağlar. Öğrenme ve öğretme sürecinde bireysel farklılıklar ön plandadır ve her bireyin benzersiz olduğu vurgulanmaktadır. Bireyler, çevrelerindeki kültürün etkisi altında farklı davranışlar ve düşünceler geliştirirler. Bu nedenle, bireyin yetiştiği kültürün önemi büyüktür (Çoban, Karaman ve Doğan, 2010). Bu durum özellikle çeşitli kültürlerin bir arada olduğu toplumlarda, öğretmenlerin farklı etnik kökenlere, kültürlere, cinsiyetlere ve dinlere eşit yakınlık göstermeleri ve bu öğrencilere nasıl yaklaşmaları gerektiğini anlamaları gerektiğini ortaya koymuştur. Avrupa ve Amerika'da, öğretmen adaylarının kültürel hassasiyetle yetiştirilmesi önemli bir konu olarak kabul edilmektedir. Öğretmen Eğitimi Ulusal Akreditasyon Komisyonu, öğretmen adaylarının kültürel çeşitliliği, etnik kökeni, ırkı, sosyoekonomik durumu, cinsiyeti, engelliliği, dili, dini, cinsel yönelimi ve coğrafi bölgeyi içeren farklılıkları anlamalarını vurgulamaktadır. Öğretmenlerin öğrencileri iyi tanımaları ve nasıl yaklaşmaları gerektiğini bilerek yetiştirilmesi, eğitim kalitesinin artmasını sağlayabilir. Çok kültürlü eğitim derslerinin alan öğretmen adaylarının eğitimi sürecinde, kültürel çeşitliliğe yönelik olumlu bir bakış açısı, inançlarında ve davranışlarında önemli değişikliklere neden olmuştur (Middleton,2001). Ek olarak, uygun altyapıya sahip olmayan birçok öğretmenin, farklı kültürlerden gelen öğrenciler için öğrenme ortamını düzenlemek için yeterince hazır olmadıkları anlaşılmıştır (Gay, 2002 akt., Başbay, Bektaş, 2009).

Çok kültürlülük, bireyin kişisel gelişimiyle doğrudan ilişkilidir ve sadece sosyal yaşamını değil, aynı zamanda okul hayatını da etkiler. Eğitimde fırsat eşitliği, bu çok

kültürlülük uygulamalarının bir sonucudur (Cırık, 2008). Eğitim, farklı kimliklerin ayrımcılığa maruz kaldığı bir alandır ve herkesin temel bir hakkıdır. Eğitim ilkesi, dilin, dinin, kökenin, rengin, cinsiyetin ve yaşın herhangi bir şekilde ayrımcılığa neden olamayacağını savunur. Ayrıca, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nda da vurgulandığı gibi, fırsat ve imkan eşitliği ilkesi, herkesin eğitim hakkını güvence altına almaktadır, bu da dil, din, ırk, cinsiyet gibi özelliklerden bağımsızdır. İmkan ve fırsat eşitliği, çok kültürlü eğitimin temel bir gereğidir.

Çok Kültürlü Eğitim

Banks ve Banks çok kültürlü eğitimi, eğitim kurumlarının yapısını değiştirerek, kız ve erkek öğrencilerin, farklı ırklar, etnik kökenler, diller ve kültürel gruplardan gelen öğrencilerin akademik olarak eşit başarı şansına sahip olmalarını sağlamayı amaçlayan bir fikir, eğitimsel bir reform hareketi ve süreç olarak tanımlamaktadır (Banks ve Banks, 2006: 3). Eğitimde eşitlik, düşük gelirli bireyler, kadınlar, etnik gruplar, dil azınlıkları, engellilerle ilgili çeşitli politikalar ve uygulamalarla ifade edilir. Ulusal Çokkültürlü Eğitim Birliği'ne göre çokkültürlü eğitim, özgürlük, adalet, eşitlik, değer ve insan onuruna dayanan felsefi bir kavramdır (Özturgut, 2011: 1-5).

Çokkültürlü eğitimin temel amacı, her cinsiyetten ve çeşitli kültürel, etnik ve dil gruplarından gelen öğrencilere eşit öğrenme imkânları sunmak için öğretim ve öğrenme yöntemlerinde değişiklik yapmaktır. Bu hedef, eğitim programlarının, düzenlemelerinin ve öğretim yaklaşımlarının yeniden kavramsallaştırılmasını teşvik etmektedir. Eğitim yaklaşımlarının, etkili çokkültürlü sınıflar ve okullar oluşturmak için değiştirilmesi gerekmektedir (İlbaris Hanta, 2019: 32).

Çokkültürlü eğitim, okulda her öğrencinin, cinsiyeti, etnik kökeni, ırkı, kültürü, dili, sosyal sınıfı, dini inancı veya cinsel yönelimi ne olursa olsun, eşit eğitim imkanı bulmasını amaçlar. Bunu sağlamak için, bazı öğrencilerin diğerlerinden daha fazla avantaj elde etmesine neden olan okul yapısı veya programıyla ilgili uygulamalara odaklanır. Çokkültürlü eğitim, okulu karmaşık bir sosyal sistem olarak görür ve bu nedenle eşitlik sağlamak için okulun önemli unsurlarının büyük ölçüde değiştirilmesi gerektiğini savunur. Bu değişiklikler sadece ders programını değil, okulun tüm yönlerini kapsamalıdır. Yani, çokkültürlü eğitim sadece ders programı üzerinde değil, okulun tüm yapısında ve çevresinde yapılacak değişiklikleri gerektirir (Banks ve Banks, 2006: 20-21).

Okullardaki kültürel çeşitliliğin kurumsallaştırılması, çokkültürlü eğitimin temelidir. Kültürel çeşitlilik, farklı etnik grupların birbirlerine saygı gösterdiği, eşit haklara sahip olduğu ve kendi kültürel miraslarını koruyup geliştirebildiği bir idealdir. Bu idealin geliştirilmesi için çeşitli yaklaşımlar vardır. Uzlaşıcılık, antropolojik evrensellik, evrimcilik, etik evrimcilik,

işlevselcilik ve etik evrensellik gibi yaklaşımların yanı sıra, kültürel görecilik temelli diğer anlayışlar da farklı kültürlerin kabul edilmesini vurgular, bu da farklı anlam örüntülerinin çeşitliliğine önem verir. Bugün, en yaygın ve en geçerli olacağına inanılan yaklaşımın etik evrensellik olduğuna inanılıyor. Çünkü etik evrensellik, farklılıkların kamusal alanda bile kabul edilmesiyle sonuçlanan en üst düzeyde bir kurumsallaşma sağlar. Bu nedenle, kültürel çeşitliliğe ulaşmak için farklılıkları bir araya getirmek gerekir. Herkes kendine güven duymalı ve kimliğinin farkında olmalı, aynı zamanda diğer insanlara saygı duymalıdır. Başka bir deyişle, kültürel çeşitlilikte bireysel ve evrensel değerler arasında denge kurmak gerekir. Ancak kültürel çeşitlilik, davranışlar, değerler ve insan ilişkilerinde temel yapısal değişimlerle birlikte gelmediği sürece sadece ütopyik bir fikir olarak kalacaktır. Okullar, sadece akademik başarıyı teşvik etmekle kalmamalı, aynı zamanda öğrencilere toplumsal değerleri sorgulama ve eleştirme yeteneği kazandırmalıdır. Öğrenciler, sadece bilgi edinmekle kalmamalı, aynı zamanda demokrasi, özgürlük, eşitlik ve çeşitliliğe saygı gibi temel değerleri anlamaya teşvik edilmelidir. Bu, onların sadece kabul etmekle kalmayıp, aynı zamanda bu değerleri sorgulamalarına ve eleştirmelerine olanak tanır.

Okulların amacı, öğrencileri sadece bireysel başarıya değil, aynı zamanda toplumsal sorunlara duyarlı ve aktif bir şekilde katkıda bulunabilecek bireyler olarak yetiştirmektir. Bu sebeple, eğitimciler sadece bilgi iletmekle yetinmemeli; aynı zamanda öğrencilere eleştirel düşünme becerilerini geliştirmede yardımcı olmalıdırlar. Bu sayede, öğrenciler toplumsal değişimi teşvik etme ve toplumdaki eşitsizlikleri sorgulama yeteneğine sahip olacaklardır.

Sonuç olarak, okulların sadece akademik bilgi aktarmakla kalmayıp, aynı zamanda öğrencilere toplumsal değerleri sorgulama ve eleştirme yeteneği kazandırması önemlidir. Bu, daha eşitlikçi bir toplumun inşası için gerekli olan beceri ve anlayışın gelişmesine katkıda bulunacaktır (İlbar Hanta, 2019: 33). Son zamanlarda ülkemizde sıkça tartışılan ve gündemi meşgul eden bir konu olan çok kültürlü eğitim, özellikle çeşitli kültürlere sahip toplumların belirgin bir özelliği olarak öne çıkmaktadır. Çoğunluğun içinde azınlığın eğitimine odaklanan çok kültürlü eğitim, literatürde en sık kullanılan tanımlarla bu özelliği açıkça göstermektedir.

- Çok kültürlü eğitim, demokratik ve epistemik ilkelere beslenen bir yaklaşımı temsil eder ve eğitimde çeşitli kültürlere ve çok kültürlülük politikalarına yer verilmesini savunur (Yazıcı, Başol ve Toprak, 2009).
- Çok kültürlü eğitim, öğrencileri çok çeşitli kültürlere sahip bir dünyada birlikte yaşama, öğrenme ve işbirliği yapma amacıyla hazırlayan disiplinler arası bir süreçtir (Sultana, 1994).

- Çok kültürlü eğitim, farklı kültürler arasında iletişimi destekleyen, öğrencilerin çok kültürlü ifadeler kullanmalarını teşvik eden, çeşitliliği kabul etme, ondan keyif alma ve uyum sağlama becerilerini geliştiren özgür bir eğitim modelidir (Parekh, 2002).
- Çok kültürlü eğitim, sosyal adalete olan ahlaki sorumluluğu, karşılıklı saygıyı, anlama ve kabul etmeyi temel alan bir yaklaşımdır. Bu felsefe, eşitlik ilkesine dayanarak çok kültürlülüğü destekler (Baptiste ve Baptiste, 1979).
- Oğuzkan (1993) tarafından tanımlanan çok kültürlü eğitim, okuldaki öğrencilerin din ve soy ayrımı gözetmeksizin bir arada yaşama, çalışma ve oynama deneyimlerini doğrudan yaşamalarını teşvik eden bir eğitim yaklaşımı olarak tanımlanır.

Farklı kaynaklarda, çok kültürlü eğitimi ifade eden benzer anlamlı tanımlar da bulunmaktadır, bu da bu eğitim yaklaşımının çeşitli boyutlarını vurgulamaktadır.

Çeşitli kültürlerin eğitiminde çoklu kültürel yaklaşım, azınlık gruplarının da eğitim programlarında dikkate alınması ve toplumun tüm kesimlerine uygun bir eğitim modelinin benimsenmesini öngörmektedir. Çok kültürlü eğitim destekçileri, bir ülkenin eğitim sistemine ilişkin temel bir gereklilik olarak, tüm yerli ve göçmen kökenli bireylerin ihtiyaçlarını karşılamak ve eğitimde eşitlik sağlamak gerektiğini vurgulamaktadır. McFadden ve ark. (1997) çok kültürlü eğitimin, çeşitli ırksal, etnik ve sosyoekonomik kökenlere sahip öğrencilerin eğitim ihtiyaçlarını karşılaması gerektiğini vurgulamıştır. Banks (1993, 2001, 2009) gibi bu alanda öne çıkan uzmanlar, çok kültürlü eğitimin temel amacının, farklı etnik, kültürel ve sosyal sınıflardan gelen öğrencilere eğitim kurumlarında eşitlik ilkesi doğrultusunda eşit bir şekilde kabul edilmesini sağlamaktır. Banks'a göre, bu eğitim yönteminin amacı, tüm öğrencilerin eşit koşullar altında bireysel başarılarını sergileyebilecekleri bir ortam yaratmaktır.

Çok kültürlü toplumlarda ortak bir kültür oluşturmanın en etkili yolu çok kültürlü eğitim sistemine yatırım yapmaktır. Bu eğitim yaklaşımı, öğrencilerin kendi etnik ve kültürel kökenlerini korumalarını teşvik ederken, kendi tarihlerini öğrenmelerine ve bu mirasa gurur duymalarına olanak tanır. Bu şekilde, çoğunluk toplumuyla uyum içinde yaşamalarını sağlamak için iyi organize edilmiş çok kültürlü eğitim gereklidir (Gürel, 2013: 25).

İyi bir eğitim sistemi, öğrencilere farklı yaşam görüşleri kazandıran, diğer kültürlerin derinliklerini keşfetmelerine olanak tanıyan ve onları farklı dünyaları anlamaya yönlendiren bir sistemdir. Çok kültürlü eğitim, öğrencilerin bağımsız düşünme, eleştiri yapma ve araştırma yeteneklerini geliştirir. Ayrıca, hayal gücünü artırır, öğrencileri diğer insanların bakış açılarından düşünmeye teşvik eder ve empati kurma becerilerini güçlendirir. Bu şekilde,

insanlara karşı duyarlı ve farklılıkları kabul eden bireyler yetiştirilir, böylece çeşitlilik içinde yaşama yetenekleri geliştirilir.

Çok kültürlü eğitimin program tasarımı da son derece kritiktir. Başlangıçta, müfredat aşırı dar olmamalıdır; toplumu oluşturan önemli unsurları içermelidir. Ancak, müfredat aşırı geniş olmamalıdır da; aksi takdirde derinlikten yoksun kalabilir ve büyük olaylar önemsizleştirilebilir. İdeal program, öğrencilere dersin temel kavramlarını tanıtmalı, bazılarını odaklanmalı ve diğerlerini kendi başlarına araştırmalarını sağlamalıdır (Parekh, 2002).

İyi düzenlenmiş bir müfredatın etkili olabilmesi için sadece farklı inançları, dinleri ve metinleri içermesi yeterli değildir; aynı zamanda bu içerikler arasında sağlıklı bir diyalogun geliştirilmesi de önemlidir. Azınlıkların tarihleri, topluluğun genel tarihiyle entegre bir şekilde anlatılmalı ve bu sayede azınlıklar, kendilerini toplumun önemli bir parçası olarak görebilecek ve topluma daha iyi entegre olabileceklerdir (Gürel, 2013: 26).

Çok kültürlü eğitimin önemi göz önünde bulundurulduğunda, toplumların farklılıklarını koruyarak bir arada yaşayabilmesi ve demokratik değerleri güçlendirmesi hedeflenmektedir. Etkili birçok kültürlü eğitim pratiği, toplumda adalet, özgürlük, değerlerine saygı gibi temel niteliklerin yanı sıra demokratik bir anlayışın yaygınlaşmasına katkı sağlayarak toplumsal bir norm haline gelebilir. Milli Eğitim Bakanlığı da bu önemi kavramış ve son dönemde Avrupa Birliği destekli projelerle demokrasi kültürünü okullara yerleştirmeyi ve öğrencileri bu süreçte aktif olarak dahil etmeyi amaçlamaktadır. Bu bağlamda, çok kültürlü eğitimi ve demokrasi eğitimini bir araya getirerek eğitim programlarında düzenlemeler yapmak, amaçlara ulaşmayı kolaylaştırabilir (Bulut, 2014: 25).

Çok kültürlü eğitimin çeşitli tanımları ve hedefleri incelendiğinde, toplum içindeki eşitsizliklere karşı durduğu açıkça görülür. Çok kültürlü eğitim, farklı etnik grupların eşit bir şekilde eğitim alması için çaba gösterir. Bu eğitim modeli, okul ortamlarında öğrencilerin öğrenmeyi sosyal yaşamlarıyla ilişkilendirme ve bilgileri günlük hayatlarına entegre etme yeteneklerini geliştirmeye odaklanır. Ayrıca, bilginin gücünü anlayıp toplumsal değişime katkıda bulunacak siyasi eylemler yapabilme yeteneklerini de güçlendirir. Çok kültürlü eğitim, programların daha uygulanabilir ve öğrenci ihtiyaçlarına daha uygun olmasını sağlamak için belirli boyutlara odaklanır. Bu boyutların dikkate alınması, çok kültürlü eğitim programlarının etkinliğini artırmak için önemlidir (Kantürer, 2020: 28).

Çok Kültürlü Eğitimin Temel Amaçları

Çok kültürlü eğitimin temel amacı, farklı etnik, kültürel ve sosyal arka planlardan gelen öğrencilere eşitlik ilkesi doğrultusunda eğitim fırsatları sunmaktır. Bu eğitim yaklaşımı, çeşitli

toplumsal kimliklere sahip öğrencilerin kendilerini ifade edebilecekleri, potansiyellerini geliştirebilecekleri ve başarılı olabilecekleri bir ortam yaratmayı hedefler. Ayrıca, çok kültürlü eğitim, öğrencilere kültürel çeşitlilikle uyumlu bir şekilde yaşamayı öğretmek ve farklı bakış açlarına saygı duyma yeteneklerini geliştirmek gibi önemli amaçları da içerir. Bu sayede, öğrencilerin birlikte çalışma, iletişim kurma ve toplumsal katılım gibi becerileri güçlenirken, toplumsal adalet ve insan haklarına duyarlı bireyler olarak yetişmeleri amaçlanır.

Çok Kültürlü Eğitimin Temel Prensipleri

Eğitim programlarının her birinin belirli ilkeleri ve prensipleri vardır; çok kültürlü eğitim ise kendi özgün prensiplerini içerir. Bu prensipler literatürde çeşitli başlıklar altında sunulabilir. Banks (2001), çok kültürlü eğitimin temel prensiplerini aşağıdaki gibi belirlemiştir:

- Eğitimde Eşitlik ve Adalet: Her öğrencinin kültürel geçmişi, kimliği ve deneyimleri değerli ve eşit olarak kabul edilmelidir.
- Çok Kültürlülüğün Kutlanması: Öğrencilerin farklı kültürel kimliklerini kutlamak ve onları eğitim sürecine entegre etmek önemlidir.
- Çok Dilli ve Çok Kültürlü Becerilerin Geliştirilmesi: Öğrencilere çok dilli ve çok kültürlü beceriler kazandırılmalıdır.
- Çok Kültürlü Eğitim Araştırmaları: Çok kültürlü eğitim alanında yapılan araştırmaların desteklenmesi ve bu alandaki bilgi birikiminin artırılması önemlidir.

Türkiye’de Çok Kültürlü Eğitim

Yüzyıllardır farklı inançları, gelenekleri ve sanat eserlerini bünyesinde barındıran ülkemiz, geniş bir kültür çeşitliliğine ev sahipliği yapmaktadır. Bu çeşitlilik, Türkiye’yi çok kültürlü bir mozaik haline getirmiştir. Aynı coğrafyada bir arada yaşayan insanlar, birbirlerine saygı göstererek etkileşim içinde olmuş ve bu da Türkiye’yi çok dilli bir yapıya dönüştürmüştür. Türkiye, her bir farklılığın bir arada bulunmasıyla oluşan bu zenginlikle öne çıkan ender ülkelerden biridir. Ancak, bu kültürel çeşitliliğe rağmen, çok kültürlülük konusu ülkemizde de dünya genelinde olduğu gibi tartışmalara yol açmaktadır. Çok kültürlü eğitimle ilgili yapılan çalışmalar, istenilen seviyede olmamaktadır. (Şengül, 2022: 28).

2005 yılında eğitim anlayışında büyük bir değişim yaşanmış ve "yapılandırmacı" yaklaşım benimsenmiştir. Bu yaklaşım, demokratik bir ortamda öğrenci merkezli, eleştirel düşünebilen, işbirlikçi ve yaratıcı bireylerin yetiştirilmesine odaklanmaktadır. Aynı zamanda, öğrencilere ve öğretmenlere destek sağlamak amacıyla, her bir öğrencinin özel farklılıklarına odaklanarak, kültürel, ekonomik, dil ve etnik çeşitliliğin bulunduğu sınıflarda yardım

edilmektedir. Bu süreçte, özellikle eğitimde öğrencilerin farklılıklarına vurgu yapılmasıyla birlikte, çok kültürlü eğitim anlayışına yönelik adımlar atılmıştır. Örneğin, 2012 yılından beri "Yaşayan Diller ve Lehçeler" dersi çerçevesinde Adıgece, Abazaca, Zazaca, Kürtçe, Lazca, Boşnakça gibi dillerin seçmeli ders olarak sunulması, çok kültürlü eğitimde önemli bir ilerleme olarak kabul edilebilir. Bunun yanı sıra, Milli Eğitim Bakanlığı'nın 2019 öğretim programında yer alan "Sosyal ve Vatandaşlıkla İlgili Yetkinlikler" ve "Kültürel Farkındalık ve İfade" gibi beceriler de çok kültürlülük bağlamında önemli adımlardır. Bir araştırmada, 1. sınıftan 8. sınıfa kadar olan 16 farklı ders içinde toplamda 63 ders hedefinin çok kültürlülükle ilgili olduğu belirlenmiştir (Şengül, 2022: 28). Türkiye'de çok kültürlü eğitim anlayışı kabul edilmemiş ve müfredata dahil edilmemiştir. Bununla birlikte, küreselleşen dünya ve artan göç gibi faktörler, çok kültürlü eğitime verilen önemi artırmaktadır.

Çok Kültürlü Öğretmen Ve Görevleri

Eğitmciler, çağın gereksinimlerine uyum sağlayarak, öğrenci grupları arasında ayırım yapmaksızın kaliteli öğretim sunmayı amaçlamalıdır. Bu sebeple, çok kültürlü eğitim öğretmenler için giderek daha fazla önem kazanmaktadır. Adalet, demokrasi, eşitlik ve özgürlük gibi ilkeleri benimseyen eğitimciler, çok kültürlü eğitimin vazgeçilmez bir unsuru olarak kabul edilmektedir (Alvarado, Pang & Finley, 2014, s. 56). Howard (2006, s.114) tarafından ifade edildiği üzere, çok kültürlü öğretmenlerin, ten rengi, din, dil, ve ırk gibi faktörlere bakmaksızın diğer eğitimlerde olduğu gibi çok kültürlü eğitimde de öğrencilere gelişimsel olarak uygun bir pedagojik yaklaşım sunmaları önemlidir. Bu yaklaşım, azınlık-çoğunluk ayırımına gitmeden bireyleri olduğu gibi kabul eder ve eğitimin hedeflediği davranışları kazandırır. Bu nedenle, çok kültürlü eğitim açısından, bu tür öğretmenlerin varlığı büyük önem taşır (Tosun, 2021: 15).

Alvarado (2014, s.60) ifadesine göre, çeşitli öğrenci profillerini içeren öğretmenlerin mesleki gelişimi, nitelikli ve titiz bir eğitim sunma yetenekleri ile çok kültürlü eğitim arasında sıkı bir ilişki içindedir. Öğretmenlerin, öğretim sürecinin uzmanlık gerektirdiğinin yanı sıra etnik ve dil açısından çeşitlilik gösteren öğrencilere de etkili bir şekilde ulaşmaları gerektiğini öne sürmektedir. Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) 2017 raporuna göre, öğretmenlerin öğrencilerini birey olarak tanıması ve bu farkındalıkla hareket ederek pozitif ve işbirlikçi bir öğrenme atmosferi yaratması gerekmektedir. Ek olarak, çeşitli öğrenme ihtiyaçlarına sahip olan öğrencilere uygun öğrenme ortamları sunmalıdırlar. Bu sayede, her öğrencinin nitelikli eğitimden eşit şekilde faydalanabileceği ve kültürel farklılıkların eğitimi olumsuz yönde etkilemeyeceği sonucuna varılabilir.

Çok Kültürlü Öğretmen Yeterlikleri

Öğretmenlerin öğrenciler üzerindeki etkileri, hem olumlu hem de olumsuz sonuçlar doğurabilir. Örneğin, Spyrou (2002) tarafından yapılan bir araştırma, öğrencilerin milliyetçi düşüncelerini şekillendirmede öğretmenlerin önemli bir rol oynadığını göstermektedir. Araştırmaya göre, Güney Kıbrıslı öğrenciler, öğretmenlerin vurguladığı milliyetçilik öğeleriyle Türklere karşı olumsuz bir imaj oluşturmuşlardır. Bu imaj, Türkleri düşman olarak görmelerine, onları işgalci ve barbar olarak algılamalarına neden olmuştur. Araştırmacı, bu durumun öğrencilerin ırkçı düşüncelerini derinleştirdiğini ve bunun da düşmanlık hislerine yol açtığını belirtmektedir. Sonuç olarak, öğrencilerin farklı kültürleri düşman olarak görmesi, ileride kültürel çatışmalara zemin hazırlayabilir. Reiter ve Davis (2011) tarafından yapılan bir araştırmaya göre, artan şekilde farklılaşan sınıf ortamlarında öğrenci-öğretmen kültürel uyumsuzluğu, öğrencilerin kültürel ve etnik bilgisizliğini artırabilir bu da öğrencilerin güvenliğini tehlikeye atabilir. Bu nedenle, öğretmenler öncelikle ırkçılıktan uzak, herkesle eşit mesafede durabilen ve öğrencilerinin kültürlerini anlamaya çalışan kişiler olmalıdır. Şişman'a (2009b) göre, eğitim sisteminin yetkin ve yetenekli öğretmenler yetiştirmesi mümkündür. Bununla birlikte, toplumda meydana gelen kültürel bir kriz sırasında, ortak değerlerin güçlendirilmesinde etkili bir rol oynayabilecek dürüst öğretmenlere olan ihtiyacı vurgulamaktadır. Cogan ve Pederson'a (2001) göre, 21. yüzyılın öğretmeni, ülkesi, milleti ve tüm insanlığı ilgilendiren çeşitli sosyal, ekonomik, kültürel ve çevresel sorunlardan vatandaşlık haklarına kadar çeşitli konulara dikkat etmeli ve bu sorunların çözümünde etkili bir şekilde rol oynamalıdır. Öğretmen Eğitimi Ulusal Akreditasyon Komisyonu'na göre, öğretmen adaylarının gelişiminde kültürel hassasiyet önemsenmelidir. Çok kültürlü eğitim dersleri alan öğretmen adaylarının kültürel çeşitliliğe bakış açılarını, inançlarını ve ifadelerini değiştirdiğini gösteren araştırmalar bulunmaktadır. Çalışmalar, çok kültürlü öğretmen yeterliliklerine sahip öğretmenlerin öğrencilerinin akademik başarılarını artırdığını, duygusal ve davranışsal sorunları azalttığını ve kültürler arası anlayışı artırdığını göstermektedir (Kitsantas, 2011). Araştırmalar ayrıca, gerekli donanıma sahip olmayan birçok öğretmenin farklı kültürden gelen öğrenciler için öğrenme ortamlarını düzenleme konusunda yeterince hazırlıklı olmadığını göstermektedir (Gay, 2002). Arsal (2010) tarafından yapılan bir araştırma, sınıf öğretmenliği öğretmen adaylarının çoğunluğunun, çok kültürlü eğitimin çeşitli yönleri hakkında eksikliklerinin olduğunu ortaya koymuştur. Bu eksiklikler, çok kültürlü eğitimin amacı, ilkeleri, program içeriği, öğretim etkinliklerinin özellikleri, ölçme ve değerlendirme ilkeleri gibi konuları kapsamaktadır. Bu bulgulara dayanarak, öğretmenlerin, eğitimleri sırasında disiplin veya disiplinler arası yaklaşımlarla kültürel duyarlılık kazanmalarının önemli olduğu düşünülmektedir (Bulut, 2014: 37-38).

Weinstein, Tomlinson-Clarke ve Curran'a (2004, akt. Başbay ve Kağncı, 2011) göre, çok kültürlü öğretmen yeterliliği bir dizi önemli özellik içermektedir. Bu özellikler şunlardır:

- Bireysel Farkındalık: Öğretmenin kendi kimliğini ve önyargılarını tanıması ve bu bilinçle hareket etmesi gerekmektedir.
- Öğrencilerin Kültürel Geçmişini Bilme: Öğretmenin öğrencilerin kültürel geçmişlerini anlaması ve bu çerçevede öğretim planlaması yapması gerekmektedir.
- Duyarlı Bir Sınıf Ortamı Oluşturma Kararlılığı: Öğretmenin sınıf ortamında kültürel çeşitliliği kabul eden, destekleyen ve saygı gösteren bir atmosfer oluşturmak için kararlı olması önemlidir.

Çok kültürlü öğretmenlik yeterlikleri, öğretmenlerin farklılıklara olumlu yaklaşımını, öğrencilerin kültürel ve bireysel özelliklerini anlama ve değerlendirme yeteneğini, ve çok kültürlü eğitimin hedeflerini gerçekleştirecek becerilere sahip olmalarını içerir. Türkiye'deki öğretmen yeterliklerinin bazıları, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenen performans göstergeleriyle bu nitelikleri ilişkilendirilebilir (Bulut, 2014: 40).

- Sınıf içi ve dışı faaliyetlerde öğrencilerin farklı sosyal ve kültürel özelliklerine uygun çeşitlilik sağlar.
- Öğrencilerin geçmişlerine ve sosyo-ekonomik durumlarına bağlı olarak önyargısız davranır.
- İnsan haklarına saygılı davranır.
- Uluslararası, bireysel ve inançlarla ilgili olarak ayrımcılık yapmaz.
- Öğrencilerin ulusal ve evrensel değerlerini destekler ve model olur.
- Öğrencilere bireysel ve kültürel farklılıkların varlığını anlama konusunda çalışmalar yapar.

Yukarıdaki listelenen yetkinlikler, çok kültürlü öğretmenlikte farkındalık seviyesini yansıtırken aynı zamanda bilgi ve beceri düzeyleriyle ilişkilendirilebilir. Milli Eğitim Bakanlığı'nın belirlediği bu yeterlilikler, Amaç (2012) tarafından incelenen çok kültürlü eğitim öğeleriyle karşılaştırıldığında, kültürel farkındalığı artırma, kültürler arası diyalogu güçlendirme ve ırkçılık gibi konuları ele alırken ön yargı ve ayrımcılıkla mücadele boyutunda kalmaktadır. Ancak, tespit edilen bir eksiklik olarak, çoklu tarih perspektiflerinin geliştirilmesi, küresel olaylar ve sorunlara duyarlılık oluşturma, ve sosyal eylem becerilerinin geliştirilmesi gibi konular belirlenmiştir. Araştırmanın sonuçları, öğretmen yeterliklerinde eksiklikler olduğunu göstermesine rağmen, ülkemizde çok kültürlü eğitimin resmi olarak kabul edilmediği bir ortamda, Milli Eğitim Bakanlığı'nın bu yeterliklere önem vermesinin bir işareti olarak

değerlendirilebilir. Bu durum, öğretmen yetiştiren kurumların eğitim programlarını gözden geçirirken çok kültürlü öğretmen yeterliklerini de dikkate alarak programlarını revize etmeleri gerektiğini vurgulamaktadır. Bazı ülkeler, çok kültürlü eğitimi üniversiteler ve kolejlerde ders olarak sunmayı teşvik ederken, diğer üniversiteler öğrencilerinin en az birçok kültürlü eğitim dersi almalarını zorunlu kılmaktadır (Cırık, 2008).

Türkiye’de Yapılan Araştırmalar

Çoban, Karaman ve Doğan (2010) tarafından yapılan çalışmada, 261 öğretmen adayı üzerinde bir araştırma gerçekleştirilmiştir. Bu öğretmen adaylarından 187’si kadın, 74’ü ise erkektir. Araştırmanın temel amacı, öğretmen adaylarının kültürel farklılıklara yönelik bakış açılarını belirlemektir. Bu bağlamda, katılımcılara siyasi görüş, dini inançlar, cinsiyet rolleri, cinsel yönelim, sosyo-ekonomik durum ve engellilik gibi farklı boyutlarda görüşlerini içeren bir anket uygulanmıştır. Elde edilen veriler, t-testi ve çok değişkenli varyans analizi (MANOVA) gibi istatistiksel yöntemler kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırma sonuçları, demografik değişkenlere göre farklılık gösteren algılar ve bakış açıları hakkında önemli bulgular sunmaktadır.

Analiz sonuçları, öğretmen adaylarının genel olarak kültürel çeşitliliğe olumlu yaklaştığını göstermiştir. Dini inançlar, cinsiyet rolleri, cinsel yönelim, sosyoekonomik durum ve engellilik gibi faktörler açısından önemli bir fark bulunamamıştır. Ancak cinsiyet değişkenine göre, özellikle "siyasi görüş" boyutunda, kadınlar lehine önemli bir fark gözlenmiştir. Bu durum, kadınların siyasi görüş farklılıklarına daha hoşgörülü olduğunu göstermektedir. Ayrıca, yerleşim türüne bağlı olarak, ilçede büyüyen bireyler ile büyük şehirde büyüyen bireyler arasında "cinsel yönelim" boyutunda anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir. Bu bulgu, ilçede yetişen bireylerin, büyük şehirde yetişenlere göre farklı cinsel yönelimlere sahip bireylere daha az hoşgörü gösterdiğini ortaya koymaktadır.

Yazıcı, Başol ve Toprak (2009) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, öğretmenlerin çok kültürlü eğitim yaklaşımları cinsiyet, öğretim dalı, mezun oldukları eğitim kurumu, kıdem, çalıştıkları okulun coğrafi konumu ve önceki eğitim aldıkları yerleşim yerinin kültürel yapısına bağlı olarak değişiklik gösterip göstermediği araştırılmıştır. Bu araştırma, toplamda 415 öğretmen üzerinde yapılmış olup bunların 135’i kadın ve 280’i erkektir. Veriler, "Öğretmenlerin Çokkültürlü Eğitim Tutum Ölçeği" kullanılarak toplanmıştır. Elde edilen veriler t-testi ve Anova analizi yöntemleriyle değerlendirilmiştir.

Geçmiş deneyimlerin çok kültürlü eğitim tutumlarını olumlu yönde etkilediği sonucuna varılmıştır. Meslek tecrübesi 1-5 yıl arasında olan öğretmenlerin tutumları, 26 yıl ve üzeri deneyime sahip olanlardan daha olumlu bulunmuştur, ancak meslek deneyimi arttıkça

tutumların olumsuzlaştığı gözlemlenmiştir. İlköğretim birinci kademe öğretmenlerinin tutumları, ikinci kademe öğretmenlerine kıyasla daha olumlu olduğu saptanmıştır. İlçede görev yapan öğretmenlerin tutumları, ilde görev yapanlardan belirgin şekilde daha olumlu çıkmıştır. Eğitim fakültesi mezunlarının, eğitim enstitüsü mezunlarına göre daha olumlu bir tutuma sahip olduğu belirlenmiştir. Cinsiyetin çok kültürlü eğitim tutumları üzerinde belirgin bir etkisi olmadığı gözlemlenmiştir. Heterojen yerleşim yerlerinde ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim dönemlerini tamamlayan bireylerin, homojen yerleşim yerlerindeki deneyimleri olanlardan daha olumlu bir tutuma sahip oldukları belirlenmiştir.

Polat (2011) tarafından gerçekleştirilen bir araştırmada, 209 okul müdürünün çok kültürlü eğitime yönelik tutumları incelenmiştir. Çalışma kapsamında, katılımcıların tutumları, çok kültürlü eğitim tutum ölçeği kullanılarak ölçülmüştür. Toplanan veriler, aritmetik ortalama üzerinden değerlendirilmiş ve analiz için t-testi ve Anova testi gibi istatistiksel yöntemler kullanılmıştır.

Araştırmaya göre cinsiyetin çok kültürlü eğitimle ilgili tutumları üzerinde önemli bir etkisi yoktur. Bununla birlikte, yaş ve meslek deneyimi ile birlikte çok kültürlü eğitimle ilgili olumlu görüşler azalmıştır. Bununla birlikte, çok kültürlü eğitimle ilgili olumlu görüşler, eğitim düzeyi arttıkça artmaktadır. Polat (2012) tarafından gerçekleştirilen bir araştırmada, okul müdürlerinin çok kültürlülüğe yönelik tutumlarını incelemek amaçlanmıştır. Veriler, çok kültürlülük tutum ölçeği kullanılarak toplanmıştır ve araştırmaya 203 okul müdürü katılmıştır. Araştırma verilerini analiz etmek için t-testi ve ANOVA kullanılmıştır.

Araştırma sonuçlarına göre, genel olarak okul müdürlerinin çok kültürlülüğe yönelik olumlu bir tutum sergilediği belirlenmiştir. Özellikle, müdürlerin çok kültürlülük kavramının alt boyutlarından bilgi ve davranışa gösterdikleri tutumun, ilgiye göre daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Cinsiyet ve yaş faktörlerinin, müdürlerin çok kültürlülüğe yönelik tutumlarında belirgin bir etkisi olmadığı görülmüştür. Ancak, kıdem düzeyinin çok kültürlülüğe karşı tutumda önemli bir fark yarattığı tespit edilmiştir. Bu farklılık, kıdem arttıkça müdürlerin çok kültürlülüğe karşı tutumlarında azalma eğilimi gösterdiği şeklinde öne çıkmıştır. Araştırmanın diğer bir bulgusu ise, okul müdürlerinin bazı çok kültürlülük bileşenlerine büyük ilgi gösterirken, diğerlerine ise orta düzeyde ilgi duyduklarıdır.

Polat (2009) tarafından yürütülen çalışmanın amacı, çok kültürlü eğitime yönelik kişilik özelliklerini araştırmak olmuştur. Araştırmaya 412 öğretmen adayı katılmış olsa da yalnızca 332 kişinin verileri incelenmiştir. Verilerin toplanması için çok kültürlü kişilik ölçeği kullanılmıştır. Elde edilen sonuçlar, ANOVA testi, t-testi ve aritmetik ortalama ile değerlendirilmiştir. Araştırma, öğretmen adaylarının genel olarak çok kültürlü kişilik açısından yeterli olduğunu

göstermiştir. Bununla birlikte, çok kültürlü kişilerin duygusal dengeyi koruma yeteneği düşük bulunmuştur. Bu bulgu, öğretmen adaylarının çok kültürlü eğitim konusunda daha derinlemesine eğitim almalarının önemini vurgulamaktadır.

Yöntem

Bu çalışma bilgilerin daha güvenilir olması için nitel araştırma yöntemi tercih edilmiştir (Yıldırım & Şimşek, 2011). Nitel araştırmalar genellikle gözlem, görüşme, doküman analizi ve söylev analizi gibi veri toplama tekniklerini kullanarak gerçekleştirilir. Bu tekniklerden doküman analizi bu araştırma kapsamında tercih edilmiştir. Doküman analizinde ilgili dokümanlar; ders kitapları, yıllık ve günlük planlar, öğrenci proje ve ödevleri, okul içi ve dışı yazışmalar, öğrenci kayıt dosyaları yanı sıra internet ortamına kayıtlı kaynaklardan oluşmaktadır. Araştırma kapsamında elde edilen veriler doküman analizi tekniği ile değerlendirilmiştir.

SONUÇ

İlköğretim öğretmenlerinin çok kültürlü eğitime yaklaşımını belirlemek amacıyla yapılan betimsel istatistikler, beklentinin aksine öğretmenlerin tutumlarının düşük olduğunu göstermektedir. Türkiye gibi birden fazla kültürün bir arada yaşadığı bir ülkede, bu sonuç öğretmenlerin çok kültürlü eğitime daha fazla önem vermesi gerektiğini göstermektedir. Çok kültürlü eğitim, öğrencilerin farklı kültürlerden gelen arkadaşlarıyla etkileşime geçmelerini ve bu farklılıkları anlamalarını sağlayarak toplumsal uyum ve barışın temelini oluşturur. Dolayısıyla, öğretmenlerin çok kültürlü eğitim yaklaşımlarını geliştirmesi ve bu konuda daha duyarlı olmaları, Türkiye'deki eğitim sisteminin daha kapsayıcı ve adaletli olmasını sağlayacaktır.

Yapılandırmacılık eğitim anlayışı, günümüzde en yaygın olan ve ülkemiz eğitim sisteminde de yer alan çoğu kültürlü eğitimin bir gerekliliğidir. Öğretmenlerin çok kültürlü eğitime yönelik eğilimleri kadar yapılandırmacı yaklaşıma da eğilimleri olması gerekir. Çünkü yapılandırmacı eğitime göre, kişinin geçmişi, gelişim özellikleri, materyalin özellikleri ve kişisel farklılıklar bilgiyi şekillendirir (Bruner, 1991).

İlköğretim öğretmenleri, çok kültürlü bir eğitim ortamında daha verimli olmaları için çok kültürlü kişilik özelliklerine sahip olmalıdır. Öğretmenlerin, farklı kültürlerden gelen ve sosyal olarak zayıf öğrencilerin öğrenmelerini kolaylaştırabilen, çatışmalarını barışçıl bir şekilde çözebilen, birbirine saygı duyan ve toplumsal sorumluluk taşıyan yurttaşlar olmalarına yardım etmeleri gerekmektedir. İlkokul öğretmenlerinin çok kültürlü kişilik özelliklerine ilişkin

araştırmalara göz atıldığında, öğretmenlerin çok kültürlü kişilik özelliklerinin beklenen normlara uygun ve yüksek seviyelerde olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgular, öğretmenlerin çok kültürlü eğitimde aranan özelliklerle uyumlu olduklarını göstermektedir.

Bu çalışma, ilkökul öğretmenlerinin çok kültürlü eğitime ilişkin tutumları ve kişilik özellikleri konusunda bilgi sunmaktadır. Benzer şekilde, araştırmacılar aynı konuyu öğretmen adayları üzerinde de araştırabilirler. Bu araştırma, önceki çalışmalarla karşılaştırıldığında, ilkökul öğretmenlerinin çok kültürlülüğe karşı tutumlarının düşük olduğunu ortaya koymaktadır. Bu sebeple, yeni bir araştırma için farklı bir katılımcı grubu seçilebilir.

Akademisyenler, üniversitelerde ve ilkokullarda kullanılan ders kitaplarının çok kültürlülüğe uygunluğunu inceleyebilirler. Eğitim fakülteleri, öğretmen adaylarının çok kültürlü eğitimle ilgili özelliklerini geliştirmek amacıyla müfredatlara uygun dersler ekleyebilirler. İlkokul sınıflarında, dersler çok kültürlü eğitim ilkelerine göre düzenlenmelidir. İlkokul ders kitapları, ülkenin çeşitliliğini daha iyi yansıtmalıdır. Öğretmen adaylarının Türkiye'nin kültürel zenginliğini daha iyi anlamalarına yardımcı olmak için çeşitli geziler düzenlenebilir. İlkokul öğretmenleri ve eğitim fakültelerindeki öğretmen adayları, tanıtıcı kültürel etkinliklere katılmaya teşvik edilmelidir.

Eğitim fakültelerindeki derslere çok kültürlülükle ilgili konular eklenmelidir. Öğretmenleri çok kültürlü eğitim çalışmalarına dahil etmek, öğretmenlerin yeterlik algılarını artırarak daha yüksek performansa ulaşmalarına katkıda bulunabilir. Öğretmenlerin deneyimleri arttıkça, genel öğretmen yeterliklerine olan inançları artarken çok kültürlü yeterlik algılarının azaldığı gözlenmektedir. Bu fenomenin nedenleri üzerinde araştırma yapılmalı ve elde edilen sonuçlar, öğretmenlerin mesleki gelişim eğitimlerinde göz önünde bulundurulmalıdır.

KAYNAKÇA

- Alvarado, J. Valerie O.P. Easter F. (2014). Moving Multicultural Education Forward in Teacher Education: Integration of Cognitive Learning Theory. *The Renaissance Group*, 3(1), 55-64.
- Alvarado, J. Valerie, O.P. Easter, F. (2014). Moving Multicultural Education Forward in Teacher Education: Integration of Cognitive Learning Theory. *The Renaissance Group*, 3(1), 55-64.

- Amaç, Z. (2012). Öğretmen Yeterlikleri Ve Çok Kültürlülük: Öğretmenlik Eğitimi İçin Bir Analiz. *Uluslararası Sosyal Bilgiler Eğitimi Sempozyumu*.
- Arsal, Z. (2010). İlköğretim Öğretmen Adaylarının Çok Kültürlü Eğitim İhtiyaçları. *Uluslararası Öğretmen Yetiştirme Politikaları ve Sorunları Sempozyumu II kitabı* içinden (s. 344,353). Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Banks, J. A. (2006). *Race, Culture, and Education: The selected Works of James A. Banks*. Routledge : World Library of Educationalists.
- Banks, J.A. (1977). Pluralism and educational concepts: A clarification. *Peabody Journal of Education*. 54(2), 73-78.
- Banks, J.A. (2001). Multicultural education: Historical development, dimensions, and practice. In J.A Banks & C.A.M. Banks (Eds.), *Handbook of research on multicultural education* San Francisco: Jossey Bass, 3-24.
- Baptiste, H.P. and Baptiste, Mira L. (1979). "Developing The Multicultural Process İn Classroom İnstruction", University Press Of America.
- Başbay, A. ve Kağnıcı, Y. (2011). Çok Kültürlü Yeterlik Alguları Ölçeği: Bir Ölçek Geliştirme Çalışması. *Eğitim ve Bilim*, 36, 199-212.
- Bruner, J.S. (1991). The Narrative Construction of Realty, *Critical Inquiry*, (18), 1- 21.
- Bulut, C. (2014). *Öğretmenlerin Çok Kültürlü Yeterlik Algularının İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Cırık, İ. (2008). Çok kültürlü eğitim ve yansımaları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34, 27- 40.
- Cırık, T. (2014). *İlkokul Öğretmenlerinin Çok Kültürlü Yeterlik Algularının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Coğan, J. J. Pederson, P.V. (2001). The development of civic values: case study of the United States of America. *International Journal of Educational Research*, 35, 61-76.
- Çoban, A. Esen, Karaman, G. Neslihan, D.T. (2010). Öğretmen Adaylarının Kültürel Farklılıklara Yönelik Bakış Açılarının Çeşitli Demografik Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Dergisi*, Sayı 1.
- Gay, G. (2002). Preparing for culturally responsive teaching. *Journal of Teacher Education*, 53, 106-116. Retrieved from <http://www.sagepub.com/eis/Gay.pdf>

- Gündüz, M. (2013). *Osmanlı Eğitim Mirası*. Ankara: Doğubatı Yayınları.
- Gürel, D. (2013). *İlköğretim Öğretmenlerinin Çok Kültürlü Eğitim Tutumları İle Çok Kültürlü Kişilik Özelliklerinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Erzincan Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Erzincan.
- Howard, G. R. (2006). *We Can't Teach What We Don't Know White Teachers, Multiracial Schools*. New York: Teachers College Press.
- İlbars Hanta, NN.D. (2019). *Bir Göç Ülkesi Olarak Türkiye'de Çokkültürlüleşen Okullarda Eğitim: Polatlı Örneği*, Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Kantürer, E. (2020). *Sınıf Öğretmeni Adaylarının Çok Kültürlü Eğitim Yeterlilik Ve Tutumlarındaki Değişim*, Yüksek Lisans Tezi, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Bolu.
- Kitsantas, A. (2011). Teacher efficacy scale for classroom diversity (Tescd): A validation study. Retrieved from <http://www.ugr.es/~recfpro/rev161ART3en.pdf>
- Middleton, V.A. (2001). Increasing preservice teachers' diversity beliefs and commitment. *The Urban Review*, 33(4), 343-361.
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2017). *Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri*, Ankara: Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü.
- Oğuzkan, A. F. (1993). *Eğitim Terimler Sözlüğü*, Ankara.
- Özhan, İ. (2006). *Farklılaşmanın Özel Görünümleri Olarak Çok Kültürlülük Ve Çok Kültürcülük*, Eskişehir Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Özturgut, O. (2011). Understanding multicultural education. *Current Issues in Education*, Volume: 14, No: 2. <http://cie.asu.edu/ojs/index.php/cieatasu/article/view/732>.
- Parekh, B. (2002). *Çok Kültürlülüğü Yeniden Düşünmek: Kültürel Çeşitlilik ve Siyasi Teori*, Phoenix Yayınevi, Ankara.
- Polat, S. (2009). Öğretmen Adaylarının Çok Kültürlü Eğitime Yönelik Kişilik Özellikleri. *International Online Journal of Educational Sciences*, Sayı 1, s. 154-164.
- Polat, S. (2011). The Attitudes of School Directors to the Multicultural Education in Turkey. *Mediterranean Journal of Social Sciences*, Sayı 2.
- Polat, S. (2012). Okul Müdürlerinin Çok Kültürlülüğe İlişkin Tutumları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı 42, s. 334- 343.

- Reiter, A. Davis, S.N. (2011). Factors influencing pre-service teachers' beliefs about student achievement: Evaluation of a pre-service teacher diversity awareness program. *Multicultural Education*, 18 (3), 41-46.
- Sultana, Q. (1994). Evaluation of multicultural education's understanding and knowledge in freshman level preservice. Annual Meeting of The Mid-South Educational Research Association. ERIC Digest ED1174138131262.
- Şengül, L. (2022). *Eğitimde Çok Kültürlülük Araştırmaları Üzerine Bir Araştırma*, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Tosun, A. (2021). *Ortaöğretim Öğretmenlerinin Çok Kültürlü Eğitime Yönelik Yeterlilik Algılarının İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Zonguldak.
- Yazıcı, S. Başol, G. Toprak, G. (2009). Öğretmenlerin çok kültürlü eğitim tutumları: bir güvenilirlik ve geçerlik çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* (H. U. Journal of Education) (37), 229-242.